

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

บทบาทประชาชนของสังคมประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง 8
จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

The Role of Citizens in a Democratic Society
and the Election of Members of the House
of Representatives in Eight Upper Northern
Thai Provinces Constituencies

ปรีชาญ คำปิ่นไชย¹ ดร. สันหัตต์ เสริมศรี²
ศิริพันธ์ ถาวรทวีวงศ์³ ดร. โยธิน แสงวงศ์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเข้าใจบริบททางการเมือง และความสำนึกทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาบทบาทของประชาชน ในการการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดี และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของประชาชน ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดี ผลการวิจัยพบว่า

ประชาชนในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีความเข้าใจบริบททางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง และการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการรับรู้ทางการเมืองพบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และผลจากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณตามลำดับขั้นตอน เพื่อหาตัวแปรที่ส่งผลต่อบทบาทของประชาชน ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดีพบว่า 5 ตัวแปรที่ส่งผลในทางบวก เรียงตามลำดับ คือ การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ความเข้าใจบริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ความเข้าใจบริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตามลำดับ

คำสำคัญ : สังคมประชาธิปไตย 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

¹ นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ปรึกษาฯดุสิตบัณฑิต

³ รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ปรึกษาฯดุสิตบัณฑิต

⁴ รองศาสตราจารย์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ปรึกษาฯดุสิตบัณฑิต

Abstract

The dissertation is the survey research, the objectives are : 1) To study political perceptions, political behaviors, political participation, understanding political context and political awareness of selected citizens who hold the right to vote in eight constituencies in upper northern Thai provinces. 2) To study the roles of citizens in making the decision to vote for members of the House of Representatives perceived as good representatives. Finally, 3) to study the factors affecting the role of citizens in making the decision to vote perceived good representatives. Finding are as follows:

Citizens in eight constituencies in upper northern Thai provinces have understanding of the political context shown by the members of the sample population was overall displayed at the highest level. As, they have political perceptions, political behaviors, political participation, and political awareness in an overall picture were evinced at a high level. Finally, the researcher additionally utilized stepwise multiple regression analysis has shown:

As for the variables affecting their roles in making the decision to cast vote for perceived good representatives, there were five variables showing positive affects in the following descending order: perception of the election process understanding of political context with variable transparency, understanding of the context of democratic government, behavior of voting independent of perceived obligations candidates and participation in voting.

Keywords : Society democratic, Eight upper northern Thai provinces,
Representative election

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากสังคมประชาธิปไตยของไทย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกในบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการปกครองมากขึ้น ระบบการตรวจสอบการทำงานของข้าราชการและนักการเมืองจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประชาชนเข้าใจสิทธิเสรีภาพมากขึ้น รู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น ทำให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจอปกครองประเทศอย่างทั่วถึง โดยการใช้วิธีเลือกตัวแทนเข้าไปดำเนินการแทนประชาชนในระดับชาติ ได้แก่ การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติและปกครองประเทศ เป็นต้น

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า บทบาทของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่ มีภาวการณ์และปรากฏการณ์สำคัญ คือ (1) การขาดความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (2) การขาดจิตสำนึกในบทบาทในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (3) การมีพฤติกรรมทางการเมืองไม่ถูกต้องกับบทบาทในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ (4) การขาดความสามารถในการตัดสินใจเลือกผู้แทนราษฎรให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะเป็นตัวแทนของประชาชนที่ดี

ภาวการณ์และปรากฏการณ์เหล่านี้ อาจจะมีผลโดยตรงต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาพรวมเพื่อให้ได้ผู้แทนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของประชาชนฯ จึงเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบในปัญหาดังกล่าวข้างต้นว่า จะมีปัจจัยใดบ้างที่จะมีผลต่อบทบาทของประชาชนฯ ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะเป็นตัวแทนที่ดีได้ของประชาชน ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ไปในทิศทางที่ถูกต้อง และได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดีในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นอีกในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยไว้ 3 ข้อดังนี้

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเข้าใจบริบททางการเมือง และความสนใจทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของประชาชนฯ ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของประชาชนฯ ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดี

สมมติฐานการศึกษา

ปัจจัยด้านการรับรู้ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเข้าใจบริบททางการเมือง และความสำนึกทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีผลในทางบวกต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดี

ขอบเขตของการศึกษา

1. ด้านประชากร ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

2. ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ (1) สังคมประชาธิปไตย และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย (2) การรับรู้และพฤติกรรมทางการเมือง การสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทย (3) สิทธิเสรีภาพและบทบาทหน้าที่ของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย (4) คุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี และ (5) การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. ด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป รวมทั้งสิ้น 60 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในการนำเอาข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการใน

การสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองสู่ภาคประชาชน

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป ทำให้ประชาชนเกิดความรู้และความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเข้าใจบริบททางการเมือง ความสำนึกทางการเมืองและบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

3. โมเดลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ นักวิชาการ นักวิจัย หรือผู้บริหารทางการศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ อาจนำไปเป็นโมเดลตั้งต้นเพื่อขยายขอบเขตหรือรายละเอียดของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีให้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ปัจจัยด้านบริบททางการเมืองของประชาชน (กิตติบดี ไยพูล, 2553; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2550)

2. ปัจจัยด้านความสำนึกทางการเมืองของประชาชน (จริญญา เจริญสุกใส, 2539; Supawan, 2010, p. 11)

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย (Almond & Verba, 1965; Supawan, 2010)

4. ปัจจัยด้านการรับรู้ทางการเมืองและบทบาทหน้าที่ของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย (เกศสุตา วุฒิ, 2553; นางลักขณ์ จารุวัฒน์, 2553)

5. ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนา นาคสกุล, 2550; เรืองโรจน์ จอมสับ, 2550)

6. ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนสังคมประชาธิปไตย (จิรัช วิระสย, 2555; พิบูล์ ทีปะปาล, 2550)

7. ปัจจัยด้านนักการเมืองที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2550; อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2553)

8. แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2556; สุภางค์ จันทวนิช, 2551)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัด-ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ปีพ.ศ.2554 รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,366,728 คน (กรมการปกครอง, 2554)

2. ตัวแปรที่ปรึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านการรับรู้ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเข้าใจบริบททางการเมือง และความสำนึกทางการเมืองของประชาชน

2.2 ตัวแปรตาม คือ บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดี

3. การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ คือ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทประชาชนของสังคมประชาธิปไตยกับ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (3) นำแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) (4) การนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงหรือค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงหรือค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .9869

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี มีการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มีอาชีพรับจ้าง และมีสถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีระดับการรับรู้ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความสำนึกทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ส่วนความเข้าใจบริบททางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทางด้านบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดี (ไม่มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน) ของประชาชนพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความเข้าใจบริบททางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการรับรู้ทางการเมือง ซึ่งมีทั้งหมด 21 ตัวแปร ว่ามีผลในทางบวกต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่

ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยหรือไม่ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ หรือปัจจัยที่ใช้พยากรณ์ตัวแปรบอบาในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (Y) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) และการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระพร้อมกันทั้งชุด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) วิธี forward stepwise regression เพื่อควบคุมอิทธิพลที่ตัวแปรอิสระ มีต่อกัน ก่อนประมวลผลผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติของ

ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้น คือ (1) การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล (2) การตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของการกระจายและ (3) การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อตกลง จึงประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสรุปในรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ดังนี้

การทดสอบด้วยสถิติ F-test พบว่าค่า p เท่ากับ .000 น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีผลต่อบอบาในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

แสดงANOVAจากการทดสอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อบอบาในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

Model		SS	df	MS	F	p
5	Regression	72.227	5	14.445	62.047**	.000e)
	Residual	91.729	394	.233		
	Total	163.957	399			

** $p < .01$

e Predictors: (Constant), PER2, CONT3, CONT1, BEHV4, PARC1

f Dependent Variable: Y

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน พบว่า

ขั้นที่ 1 การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง (PER2) สามารถอธิบายความแปรปรวนของบอบาในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง

เลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .304 แสดงว่า การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง สามารถพยากรณ์บอบาในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่

ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้ร้อยละ 30.40

ขั้นที่ 2 ถึง ขั้นที่ 5 เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ ความเข้าใจบริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ (CONT3) ความเข้าใจบริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย (CONT1) พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบสนองบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (BEHV4) และการมีส่วนร่วมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (PARC1) ตามลำดับ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เพิ่มขึ้น

เป็น .387, .414, .432 และ .441 ตามลำดับ แสดงว่าบริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ บริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบสนองบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสามารถร่วมอธิบายบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยได้ร้อยละ 44.10 ส่วนที่เหลือเกิดจากผลของตัวแปรอื่นๆ (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

Model Summary จากการทดสอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

Model	R	R ²	R ² adj.	R Square Change	SE _{est}
1	.551(a)	.304	.302	0.304	.53563
2	.622(b)	.387	.384	0.084	.50305
3	.644(c)	.414	.410	0.027	.49245
4	.658(d)	.432	.427	0.018	.48540
5	.664(e)	.441	.433	0.008	.48251

a Predictors: (Constant), PER2

b Predictors: (Constant), PER2, CONT3

c Predictors: (Constant), PER2, CONT3, CONT1

d Predictors: (Constant), PER2, CONT3, CONT1, BEHV4

e Predictors: (Constant), PER2, CONT3, CONT1, BEHV4, PARC1

f Dependent Variable: Y

การทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง (PER2) ความเข้าใจบริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ (CONT3) ความเข้าใจบริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย (CONT1) พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (BEHV4) และการมีส่วนร่วมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (PARC1) มีค่า p น้อยกว่า .05 แสดงว่าปัจจัยทั้ง 5 มีผลต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = .792 + .318 \text{ PER2} + .153 \text{ CONT1} + .221 \text{ CONT3} + .066 \text{ BEHV4} + .114 \text{ PARC1}$$

PER2: การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง, CONT1: บริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย, CONT3: บริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้, BEHV4: การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง, PARC1: การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง (PER2) ความเข้าใจบริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ (CONT3) ความเข้าใจบริบทการปกครอง

แบบประชาธิปไตย (CONT1) พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (BEHV4) และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (PARC1) ต่างก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยทางบวกซึ่งสอดคล้องสมมติฐาน โดยทั้ง 5 ปัจจัยมีผลทางบวกเรียงตามลำดับดังนี้ คือ การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง ($\beta = .395$) รองลงมา คือ บริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ($\beta = .193$) บริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\beta = .155$) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\beta = .144$) และการมีส่วนร่วมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ($\beta = .112$) ตามลำดับ

ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ อีก 16 ตัวแปร เช่น ตัวแปรด้านความเข้าใจบริบททางการเมือง บริบทการมีชีวิตที่ดีของประชาชน บริบทการกระจายอำนาจการปกครอง บริบทการมีเสถียรภาพทางการเมือง จิตสำนึกในการเรียนรู้และทำความเข้าใจทางการเมือง และจิตสำนึกในการเข้าร่วมในการปกครองบ้านเมือง เป็นต้น พบว่า ไม่มีผลต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยถูกนำออกจากแบบจำลองเนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี forward stepwise regression ที่เน้นแบบจำลองที่ดีที่สุด

(Best Fit) กล่าวคือ ให้ค่า Significant ของ F ที่ระดับ 0.000 และมีค่า R^2 เข้าใกล้ 1 มากที่สุด (ในที่นี้คำนวณค่า $R^2 = 0.441$)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี มีการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มีอาชีพรับจ้างและมีสถานภาพสมรส (2) ความเข้าใจบริบททางการเมือง ความสำนึกทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่าอยู่ในระดับมาก (4) ประชาชนมีระดับพฤติกรรมทางการเมืองมากที่สุดคือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเป็นหน้าที่ (5) ประชาชนมีการรับรู้ทางการเมือง อยู่ในระดับมาก โดยรับรู้มากที่สุดในเรื่องของกระบวนการเลือกตั้ง (6) บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดี (ไม่มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน) ของประชาชน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (7) จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อหาตัวแปรที่ส่งผลต่อบทบาทของประชาชนในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนที่ดีพบว่า 5 ตัวแปรที่ส่งผลในทางบวกเรียงตามลำดับ คือ การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ความเข้าใจบริบทการเมือง มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ความเข้าใจบริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้านการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง มีผลในทางบวกต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีกล่าวคือ หากประชาชนมีการรับรู้ทางการเมืองด้านกระบวนการเลือกตั้งมากขึ้น เช่น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งในส่วนของการนำเสนอคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะส่งผลให้การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนเหมาะสมขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญกมล บุญพิทักษ์ (2553) ได้ศึกษา การรับรู้ การมีส่วนร่วมและทัศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลาดกระโทง อำเภอสวนชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้รับรู้การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเข้าถึงประชาชนมากที่สุด คือ การรับรู้ จากสื่อต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา พรรณวดิ ข่าจจริง และเยาวชน ประคองศิลป์ (2551) ได้ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการศึกษาพบว่า แหล่งข้อมูลที่นักศึกษาใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากที่สุดคือ สื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต และ พรรณพิสัย จารุพานิชย์กุล (2550) ศึกษาแบบการสื่อสารทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากที่สุดจากต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ใบปลิว/แผ่นพับ ป้ายโฆษณา และ นิตยสาร เป็นต้น

ปัจจัยความเข้าใจบริบททางการเมือง ด้านบริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีผลในทางบวกต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีกล่าวคือ หากประชาชนมีความเข้าใจบริบททางการเมืองด้าน บริบทการเมืองมีความโปร่งใสตรวจสอบได้มากขึ้น เช่น มีความเข้าใจว่า ทุกครั้งที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งควรเลือกนักการเมืองที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ และไม่ทุจริต ไม่คดโกง จะส่งผลให้บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2553) พบว่า ความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถูกกระจายไปในสังคม และประชาชนได้รับ ข่าวสารต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และมีความเป็นไปได้มากที่ภาพอนาคตที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้น เช่น การเมืองจะมีความโปร่งใสตรวจสอบได้มากขึ้น และประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ฯลฯ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญกมล บุญพิทักษ์ (2553) ได้ศึกษาการรับรู้ การมีส่วนร่วม และทัศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลาดกระบัง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลที่ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือก

ตั้งเพราะต้องการคนดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มาบริหารงาน

ปัจจัยความเข้าใจบริบททางการเมือง ด้านบริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย มีผลในทางบวกต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีกล่าวคือ หากประชาชนมีความเข้าใจบริบทด้านปกครองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น เช่น มีความเข้าใจว่าประชาชนไทยมีสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะส่งผลให้บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wilking (2011) ได้ศึกษาการนำเอาขั้นตอนการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมาใช้: จากการศึกษาทดลองในประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า การที่พลเมืองรับรู้ถึงความชอบธรรมในทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการบริบทการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ขบวนการเลือกตั้งที่ถูกต้องยุติธรรมอาจจะยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองในระดับบุคคลอาจเป็นวิธีการที่หล่อหลอมให้ประชาชนมีมุมมองในเรื่องความยุติธรรมของการเลือกตั้งมากขึ้น การทดสอบ พบว่า ขบวนการขั้นตอนที่ถูกต้องและมีความสำคัญมากที่สุดต่อการตัดสินใจในความเป็นธรรมที่ครอบคลุมบริบทประชาธิปไตย คือ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างเสรีภาพ

ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้านไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผลในทางบวกต่อบทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดี

กล่าวคือ หากประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมือง โดยไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อตอบแทนบุญคุณของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น ไม่เลือกผู้สมัครที่แจกเงิน แจกสิ่งของ หรือเคยมีบุญคุณ เคยเกื้อหนุนกันมาก่อน จะส่งผลให้บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก ประชาชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกทางการเมืองค่อนข้างสูง และทราบดีว่าการเลือกผู้สมัครที่แจกเงิน หรือแจกสิ่งของเป็นสิ่งที่ไม่ดีและผิดกฎหมาย จึงส่งผลให้บทบาทในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีของประชาชนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของ Cord (1985) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งอีกประการหนึ่ง คือ การโน้มน้าวชักจูงของผู้สมัครด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้เงิน หรือสิ่งของจูงใจ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เขาวฤทธิ์ ประภาจิตร (2552) ได้ศึกษาบทบาทของทหารกับการพัฒนาประชาธิปไตย

ของไทย : กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการเสนอให้เงิน สิ่งของ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อล่อลวงและเสี่ยงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและผิดกฎหมายเลือกตั้งควรต่อต้าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการตัดสินใจของ Herbert (อ้างถึงใน สิริพัฒน์ ลากจิตร, 2550) โดยแนวคิดได้กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นการพิจารณาโดยใช้ข้อมูล หลักการและเหตุผลวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนในการหาทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด จากหลายๆ ทางเลือกที่สามารถตอบสนองบรรลุมัตถุประสงค์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544) กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกต่างๆ ที่จะนำไปปฏิบัติ โดยอาศัยประสบการณ์ในการประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง. (2554). ผลการสำรวจจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย สำรวจเมื่อ เดือนเมษายน พ.ศ. 2554. กาญจนนา นาคสกุล. (2550). ราชบัณฑิตยสภา. ประเพณีวรรณศิลป์ สาขาวิชาภาษาไทย สำนักศิลปกรรม. กิตติบตี ไยพูล. (2553, สิงหาคม). บริบททางสังคมประชาธิปไตย, อีสานบิสวิค. เกศสุตา วุฒิ. (2553). การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่เทศบาลนคร เชียงราย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ขวัญกมล บุญพิทักษ์. (2553). การรับรู้ การมีส่วนร่วมและทัศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลาดกระทิง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. รายงานสัมมนาทางสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จริยญา เจริญสุกใส. (2539). การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของเยาวชน ปี 2538 ในกรุงเทพมหานคร. งานวิจัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- จิรัช วิระสย. (2555). *การกล่อมเกลเข้าสู่โลกพฤติกรรมการเมือง (สังคมประกิต--Socialization)*. เอกสารประกอบการสอน พฤติกรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เชาวฤทธิ์ ประภาจิตร. (2552). *บทบาทของทหารกับการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย: กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย*. เอกสารวิจัย หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 1. สถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- นงลักษณ์ จารุวัฒน์. (2553). *โครงการจัดทำข้อมูลองค์ความรู้ งดที่ 1. นิยามธุรกิจ: การตลาด*.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2556). *โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง*. *วารสารศิลปศาสตร์*, 5(1), 49-62
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2550). *แนวโน้มบริบทด้านการเมืองในทศวรรษหน้า*. สำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรรณพิลัย จารุพานิชกุล. (2550). *รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, มหาวิทยาลัยเกริก.
- พรรณวดี ขำจริง และ เขียวภา ประคองศิลป์. (2551). *การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน*. รายงานการวิจัย สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิบูล ทีปะปาล. (2550). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- เรืองโรจน์ จอมสืบ. (2550). *กกด: สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550*. สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรธสิทธิ์ พานแก้ว. (2553). *นักการเมืองแบบไหน ? ที่คนไทยต้องการ*. เครือข่ายข้อมูลการเมืองไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2555. จาก <http://www.tpd.in.th/v2/pdf/file/article/5489article06.pdf>
- Almond, G. A. & Verba, S. (1965). *The Civic Culture : Political attitude and democracy in five nations, an analytic study*. Boston : Little Brown and Company.
- Supawan. (2010). *Social Science*, p.11.ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2553.จาก iGetWeb.com